

องค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

The Effective Leadership Factors for Administrators
of Faculty of Education of Rajabhat University

นงุจิรี เจริญสุข¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) จำแนกหมวดหมู่ ตีความ ถอดรหัส สังเคราะห์ข้อมูล และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัยพบว่า มี 6 องค์ประกอบหลัก 138 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 33 ตัวบ่งชี้ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มี 20 ตัวบ่งชี้ ด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน มี 35 ตัวบ่งชี้ ด้านความร่วมมือกับชุมชน มี 24 ตัวบ่งชี้ ด้านคุณธรรมจริยธรรม มี 9 ตัวบ่งชี้ และด้านการพัฒนาสังคม มี 17 ตัวบ่งชี้

คำสำคัญ : องค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล,

Abstract

The purpose of this research was to study the effective leadership factors for administrators of Faculty of Education of Rajabhat University. The qualitative method was used data were collected by studying the document,

¹ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Assistant Professor, Ed.D., Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University.

concepts, theories, related research and also 5 eminent and acknowledged experts were interviewed. Data were analyzed by content analysis, classification categories, interpretation, decoding synthesis and triangulation data checking. The results showed that the main factors have 138 indicators. There are 33 indicators in factor of vision, 20 indicators in human relations, 35 indicators in the learning environment, and 24 indicators in participation with community, 9 indicator in Morality and 17 indicators in social development.

Keywords : Factors of Effective leadership, Effective leadership.

บทนำ

การบริหารสถาบันอุดมศึกษามีความจำเป็นต้องมีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เข้าใจบทบาทที่สำคัญของสถาบันอุดมศึกษาที่มีต่อสังคมและมวลมนุษยชาติ มีความรู้ ทักษะในการสื่อสารและการบริหาร สร้างแรงจูงใจ มีคุณธรรม จริยธรรม และความสัมพันธ์ที่ดีกับสถาบันอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ (มานิตย์ บุญประเสริฐ และคณะ. 2549 : 1) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 36 ได้กำหนดให้สถานศึกษาของรัฐที่จัดการศึกษาระดับปริญญาตรีดำเนินกิจการได้โดยอิสระ สามารถพัฒนาระบบบริหารและจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีคุณภาพมาตรฐานทัดเทียมนานาชาติ ซึ่งปัจจัยที่สำคัญยิ่ง คือ การได้มาซึ่งผู้บริหารมืออาชีพที่มีภาวะผู้นำ มีคุณธรรม มีความสามารถทั้งในด้านวิชาการและการบริหารจัดการ ซึ่งผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำมีความจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติอย่างสำคัญ ผู้บริหารโดยเฉพาะผู้บริหารในระดับคณะจะต้องปรับบทบาทและภารกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสำเร็จของงาน จรุงณี แก้วเอี่ยม (2553 : 7) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโดยเฉพาะคณบดีซึ่งเป็นผู้บริหารระดับกลางมีความสำคัญต่อการบริหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องเป็นผู้ประสานกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย วิจารณ์ พานิช (2545) ได้กล่าวว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดการศึกษาคือศักยภาพของผู้บริหารที่ต้องมีความรู้ในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา มีวิสัยทัศน์

ไกล มีภาวะผู้นำ นอกจากนี้ผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน ให้สำเร็จลุล่วง ซึ่ง ธีระ รุญเจริญ (2550 : 41) กล่าวว่า ความเป็นมืออาชีพในการบริหาร การศึกษายุคปฏิรูป พบว่า องค์ประกอบสำคัญของผู้บริหารมืออาชีพนั้นจะต้องสามารถ ปรับเปลี่ยน เสริมสร้างวัฒนธรรม การบริหารที่สอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์ สามารถ สร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการและพึงพาอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัยองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบ ของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏและ นำองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลไปประยุกต์ใช้ในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะ ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ

วิธีการวิจัย

ในการวิจัยองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Method) ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

1. แหล่งข้อมูล คือ จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และ จากการศึกษาภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาภาคสนาม ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการ สัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ จำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติไว้ ดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ความสามารถด้านการบริหารการศึกษา มีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับ ระดับประเทศ จบการศึกษาระดับปริญญาเอก มีตำแหน่งทางวิชาการไม่ต่ำกว่า

รองศาสตราจารย์ และมีประสบการณ์การบริหารในคณะศึกษาศาสตร์ หรือคณะครุศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยของรัฐ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยวิธีศึกษาจาก แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และรวบรวมข้อมูลภาคสนามโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สัมภาษณ์โดยผู้วิจัย และมีผู้ช่วยผู้วิจัยช่วยดำเนินการบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การตรวจสอบข้อมูล และการนำเสนอ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และหาความสอดคล้องของข้อมูลระหว่างการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ การตรวจสอบข้อมูลใช้วิธีตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยการตรวจสอบจากแหล่งข้อมูล กลุ่มเป้าหมาย และการเก็บรวบรวมข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลไปจัดหมวดหมู่ ตามประเด็นของการวิจัย และนำมาถอดรหัส ตีความ สร้างข้อสรุป และนำเสนอข้อมูลโดยวิธีการพรรณนา

ผลการศึกษา

ในการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ตที่ได้จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ พบว่ามี 6 องค์ประกอบ ได้แก่

1. องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ มี 33 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้
 - 1) สามารถหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาองค์กร
 - 2) ปฏิบัติงานตามพันธกิจ
 - 3) มีการระบุพันธกิจและจุดมุ่งหมายในการทำงานไว้ชัดเจน
 - 4) มีการวางแผนบริหารงานให้สอดคล้องกับพันธกิจ
 - 5) มีวิสัยทัศน์
 - 6) มีความสามารถจัดการองค์กร
 - 7) มีความสามารถเข้าใจสาระสำคัญของงาน
 - 8) มีความรู้เท่าทันในสถานการณ์
 - 9) มีพฤติกรรมกล้าเสี่ยง
 - 10) มีความใฝ่รู้และฝึกฝนการเรียนรู้
 - 11) บริหารงานตามที่ตั้งความคาดหวัง
 - 12) มีความยืดหยุ่น
 - 13) เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง
 - 14) สามารถใช้กลยุทธ์ใหม่ๆ ที่มี

ความโดดเด่น 15) มีพลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ 16) สามารถมองภาพเชิงอนาคต 17) นำยุทธศาสตร์ยุทธวิธีใหม่ๆ มาใช้ 18) มีบทบาทในการทำงาน 19) มีแนวคิดเชิงท้องถิ่นและระดับชาติ 20) มีการพัฒนาผู้นำตามอัตลักษณ์ของแต่ละคน 21) มีเป้าหมายชัดเจนในการทำงาน 22) มีความสามารถในการบริหารการเปลี่ยนแปลง 23) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 24) มีสติปัญญาสูง 25) มีความสามารถในการบริหารตนเอง 26) มีความสามารถในการบริหารคนอื่น 27) มีความสามารถในการบริหารองค์การ 28) มีความสามารถในการบริหารเวลา 29) มีความสามารถในการบริหารอารมณ์ตนเอง 30) มีอำนาจที่จะเป็นพลังให้ผู้อื่นปฏิบัติตาม 31) มีความรอบรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ 32) มีพฤติกรรมร่วมสมัย และ 33) สร้างการมีส่วนร่วม

2. องค์ประกอบด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มี 20 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 1) สามารถจัดกระบวนการสื่อสาร 2) มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม 3) มีความสามารถในการสื่อสาร 4) สามารถขอความร่วมมือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆ 5) มีทักษะในการเข้าสังคม 6) มีความรู้สึกไวต่อคนอื่น 7) สามารถใช้กลุ่มเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงาน 8) ให้การสนับสนุนช่วยเหลืองานต่างๆ 9) มีอารมณ์ขัน 10) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ 11) สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 12) ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 13) มีมนุษยสัมพันธ์ 14) ให้การยกย่องชมเชยผู้ร่วมงาน 15) มีความสามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน 16) พัฒนาเพื่อนร่วมงานได้ 17) มีความศรัทธาต่อเพื่อนร่วมงาน 18) เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม 19) ให้เกียรติให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน และ 20) มีการสร้างความสัมพันธ์และทำงานอย่างต่อเนื่องกับผู้เกี่ยวข้อง

3. องค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนมี 35 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) ฝึกให้ผู้ร่วมงานรู้จักการประเมินตนเอง 2) ให้ความสำคัญกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน 3) มีความสามารถในการทำงาน 4) มีนวัตกรรมที่เกิดจากการสอน 5) จัดสภาพแวดล้อมที่เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 6) มีวิธีการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 7) ใช้วิธีสอนแบบตั้งคำถามหรือชี้แนะแนวทางให้แก่ผู้เรียน 8) ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ใหม่ 9) ฝึกให้

ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ประเมิน 10) ให้ความสำคัญกับบรรยากาศภายในและภายนอกตัวผู้เรียน 11) สามารถสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน 12) มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนและผู้บริหาร 13) ให้ความสำคัญกับวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอน 14) ให้ความสำคัญกับการวัดและการประเมิน 15) การจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 16) มีการติดตามผลนักศึกษาหลังจบการศึกษา 17) มีกระบวนการผลิตที่มีคุณภาพ 18) พัฒนาคณาจารย์ให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนการสอน 19) มีการจัดระบบงาน 20) ให้ความสำคัญกับการกำกับดูแลหลักสูตร 21) มีการวางแผนการประเมินการสอน 22) มีการจัดการฝึกอบรม 23) มีการวัดระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 24) วัดผล การปฏิบัติงาน 25) มีการวัดและประเมินผลงาน 26) สามารถใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม 27) มีการวัดประเมินหลายๆ วิธี 28) สามารถจัดการหลักสูตรได้เหมาะสม 29) มีทักษะการบริหารงบประมาณ 30) ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมและบริบทขององค์กร 31) มีความสามารถด้านการเรียนการสอน 32) สามารถวางแผนปฏิบัติขององค์กรได้ 33) สามารถจัดเตรียมอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ 34) สามารถออกแบบพัฒนาการเรียนการสอนได้ดี และ 35) สามารถจัดการทรัพยากรในองค์กร

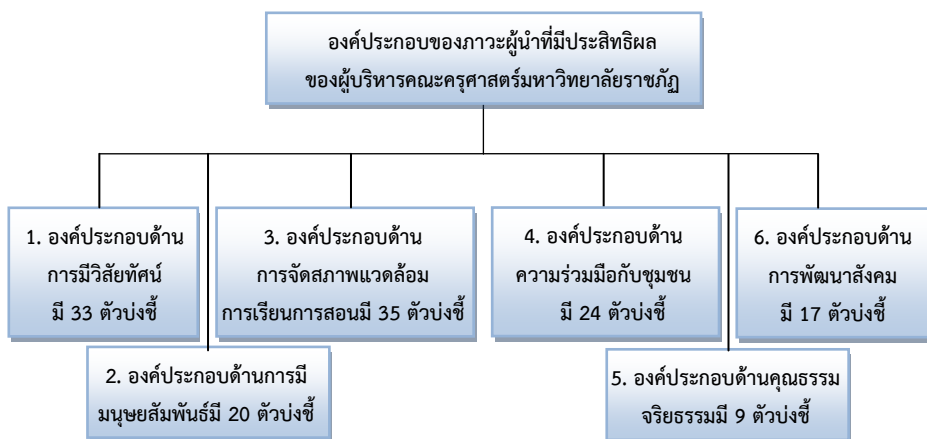
4. องค์ประกอบด้านความร่วมมือกับชุมชนมี 24 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 1) ให้ความสำคัญกับการทำงานเป็นทีม 2) ให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง 3) ยึดหลักการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ 4) สามารถสร้างความร่วมมือกับชุมชน 5) ให้ความสำคัญกับเครือข่าย 6) ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม 7) ให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในกระบวนการผลิต 8) เปิดโอกาสให้องค์กรท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 9) มีคณะกรรมการทำงานร่วมกับท้องถิ่น 10) สร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องการจัดการศึกษา 11) จัดให้มีสมาคมหรือสมาคมต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา 12) มีการใช้แหล่งเรียนรู้ร่วมกับท้องถิ่น 13) ให้ความสำคัญกับผู้ให้การสนับสนุน 14) วางแผนอย่างมีระบบเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน 15) เชิญชวนผู้ปกครองและชุมชนมามีส่วนร่วม 16) สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน 17) ให้บริการชุมชนตามความสามารถ 18) จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจร่วมกับชุมชน 19) ได้รับความร่วมมือจากผู้ร่วมงาน 20) เปิดโอกาสให้บุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วม 21) สามารถประสานงานกับชุมชนได้ 22) สนองความสนใจความต้องการของ

ชุมชน 23) มีการระดมทรัพยากรจากชุมชนมาใช้ประโยชน์ และ 24) สามารถใช้อิทธิพลเพื่อนำกลุ่มทำกิจกรรม

5. องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม มี 9 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) มีจิตสำนึกความเป็นธรรม 2) มีความซื่อสัตย์ 3) มีความเมตตากรุณา 4) มีค่านิยมธรรมาภิบาล 5) เป็นผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรม 6) ครูผู้บริหารต้องมีการยอมรับ 7) มีการปฏิบัติตามคุณธรรม 8) มีการปฏิบัติอย่างยุติธรรม และ 9) สามารถปฏิบัติตามจริยธรรม

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสังคม มี 17 ตัวบ่งชี้ ประกอบด้วยตัวบ่งชี้ 1) สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง 2) อุทิศตนเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย 3) มีความสามารถในการสร้างความสามัคคี 4) สามารถศึกษาทั้งภายในและภายนอกองค์กร 5) เข้าใจบริบทขององค์กร 6) ตอบสนองต่อบริบทได้ชัดเจน 7) สามารถนำศักยภาพจากบริบทมาใช้ 8) สามารถประสานงานกับฝ่ายต่างๆ ในองค์กรได้ 9) ใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด 10) เป็นผู้นำทางสังคม 11) มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่น 12) มีกิจกรรมร่วมกับสังคมตามพันธกิจ 13) มีจิตสำนึกทางสังคม 14) เป็นแบบอย่างที่ดีในการช่วยเหลือสังคม 15) รู้จักและให้ความสำคัญกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย 16) ให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่นตามสมควร และ 17) มีงบประมาณเพื่อให้บริการแก่ท้องถิ่น

ดังนั้นองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ ผู้วิจัยได้สรุปดังภาพ 1

ภาพ 1 โครงสร้างองค์ประกอบของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ที่ได้จากการศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการศึกษาภาคสนามสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ การมีมนุษยสัมพันธ์ การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน ความร่วมมือกับชุมชน การมีคุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาสังคม จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเป็นผู้บริหารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลซึ่งจะทำให้การบริหารงานไปสู่ความสำเร็จและบรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้เนื่องจากคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนั้นทำหน้าที่ในการผลิตครู ให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถ เป็นครูที่มีคุณภาพนั้นเพื่อไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำปรับบทบาทหน้าที่และภารกิจให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อความสำเร็จของงาน จำเป็นต้องมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ซึ่งจะทำให้การบริหารงานไปสู่ความสำเร็จและ

บรรลุเป้าหมายได้ การบริหารคณะครุศาสตร์ ซึ่งมีหน้าที่ในการผลิตครู ที่มีคุณภาพนั้น เพื่อไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลจึงจำพาคณะไปสู่ความสำเร็จได้ จรูณี แก้วเอียน (2553 : 7) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารโดยเฉพาะคณบดีซึ่งเป็นผู้บริหารระดับกลางมีความสำคัญต่อการบริหารเป็นอย่างมาก เนื่องจากต้องเป็นผู้ประสานกับผู้บริหารมหาวิทยาลัย เช่น อธิการบดี รองอธิการบดี ผู้บริหารระดับภาควิชา รวมทั้งอาจารย์ในคณะทุกคน นอกจากจะปฏิบัติตามพระราชบัญญัติของมหาวิทยาลัยแล้ว ก็ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา อีกด้วย และนอกจากนี้ก็ยังมีการกิจด้านการสอนอีก จึงทำให้ภาระงานของคณบดีมีมากกว่าผู้บริหารในตำแหน่งอื่น ซึ่งภารกิจดังกล่าวจะประสบผลสำเร็จได้ คณบดีต้องมีความสามารถในการใช้ภาวะผู้นำ ความคิด ความสามารถ ของบุคคลในคณะให้ปฏิบัติงานด้วยความกระตือรือร้น และทำให้เกิดความน่าพึงพอใจในการทำงานจนสามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายได้ และสอดคล้องกับผลการศึกษาวิจัยของ จันทรศรัมิ ภูติอริยวัฒน์ (2551) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารของวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพ การบริหารงานของคณบดีสถาบันอุดมศึกษา เอกชนอยู่ในระดับสูง องค์ประกอบภาวะ ผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา คือ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน พฤติกรรมผู้นำของคณบดี อำนาจใน ตำแหน่งของคณบดี วุฒิภาวะและความพร้อมของผู้ใต้บังคับบัญชา บรรยากาศการสื่อสาร ในคณะ และเครือข่ายความร่วมมือและการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ระดับวุฒิ การศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และประสบการณ์ในการบริหารมากกับน้อยส่งผล ต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของคณบดีสถาบันอุดมศึกษาแตกต่างกัน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำกับสถานการณ์คณะวิชาส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน บรรยากาศการสื่อสารในคณะวิชามีอิทธิพลสูงสุด ต่อการจำแนกประสิทธิผลการบริหาร งานวิชาการของกลุ่มคณบดีในสถาบันอุดมศึกษา เอกชน ซึ่ง Northouse (2010 : 3) กล่าวว่า ภาวะผู้นำหมายถึงกระบวนการซึ่งบุคคลมี อิทธิพลเหนือกลุ่มของเขาเพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะ

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการของบุคคลที่ใช้ความสามารถในการชักจูงคนอื่นให้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่ง ชีระ บุญเจริญ (2550 : 41) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพในการจัดการและการบริหารการศึกษา ควบคู่ไปกับการศึกษา พบว่า องค์ประกอบของผู้บริหารมืออาชีพนั้นจะต้องสามารถปรับเปลี่ยนเสริมสร้างวัฒนธรรม การบริหารที่สอดคล้องกับยุคโลกาภิวัตน์ สามารถสร้างเครือข่ายในการบริหารจัดการ และพึงพาอาศัย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และ Culkin (1997 : 25-30) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพควรประกอบไปด้วยการรักษาและพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถทำได้โดย ทำให้องค์การมีระบบ ระยะแรกผู้บริหารควรใช้ทักษะและนำองค์การโดยคำนึงถึงวัฒนธรรมขององค์การที่มีอยู่เดิม แล้วหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาที่พอจะเป็นไปได้ โดยตระหนักถึงปัจจัยด้วย จัดการศึกษาอย่างเสมอภาค รูปแบบของการเรียนการสอนต้องจัดให้มีความสัมพันธ์กับการประเมินผล เป็นกระบวนการตามแผนงานที่วางไว้ การกำหนดงานต้องตระหนักถึงทรัพยากรที่ควรใช้อย่างเหมาะสม มีการวัดผลด้วยวิธีการหลายๆ วิธี นอกจากนี้โรงเรียนยังต้องสามารถระบุพันธกิจ จุดมุ่งหมาย และองค์ประกอบได้อย่างชัดเจน วางแผน การบริหารให้สอดคล้องกับพันธกิจ จุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ ควรมีการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อสนองความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน จัดหลักสูตรให้เหมาะสม นักเรียนมีการสื่อสารและจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับสภาพสังคม ผู้บริหารต้องใช้ศักยภาพเพื่อพัฒนาการศึกษาตามความต้องการของบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนด้วยการทำงานเป็นทีมเพื่อให้งานสำเร็จตามพันธกิจ จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ บริหารบุคลากรและทีมงานอย่างมีประสิทธิภาพ เชิญชวนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน และใช้ความสามารถพัฒนาครูให้เป็น ผู้มีความรู้ ความชำนาญมากขึ้นด้วยการฝึกอบรมและให้คำชี้แนะด้วยการกำหนดนโยบายที่แน่ชัด และดำเนินการโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆ ส่งเสริมความชำนาญของครูให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และทำให้องค์การมีความมั่นคง สร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ด้วยการให้บริการชุมชนเท่าที่โรงเรียนจะช่วยให้ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจร่วมกับชุมชน เช่น บริการสุขภาพ บริการสังคมและการร่วมมือตามโอกาส

อันควร มีการสื่อสารข้อมูลให้ชุมชนได้ทราบเรื่องเกี่ยวกับโรงเรียนเป็นระยะ สร้างความปลอดภัยและความสะดวกสบาย ผู้บริหารต้องรู้จักการสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนด้วยการดูแลเอาใจใส่นักเรียนอย่างใกล้ชิด อำนวยความสะดวกต่อการเรียนรู้ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ด้วยการปฏิบัติอย่างมีวิสัยทัศน์ รอบรู้ในกฎหมาย ที่จำเป็นอันเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา การปกครองนักเรียน เช่น กฎหมายแรงงาน กฎหมายหนี้สิน กฎหมายสุขภาพ และกฎระเบียบอื่นที่โรงเรียนจำเป็นต้องเข้าเกี่ยวข้อง มีทักษะการบริหารงบประมาณ รู้จักการบริหารเงิน ควบคุมการใช้จ่ายและการจัดทำบัญชีรายรับรายจ่าย มีการวางแผนการใช้งบประมาณที่ชัดเจน โปร่งใส มีการจัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ในเรื่องการใช้งบประมาณอย่างถูกกฎหมาย นอกจากนี้

จากผลการวิจัยดังกล่าวพบว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มี 6 องค์ประกอบ สามารถนำข้อค้นพบมาอภิปรายในแต่ละองค์ประกอบตามแนวคิดได้ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ วิสัยทัศน์ เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหารที่ประกอบด้วย ความสามารถ มองภาพเชิงอนาคต สามารถหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาองค์กร มีการ วางแผนการบริหารงานให้สอดคล้องกับพันธกิจ เข้าใจสาระสำคัญของงาน รู้เท่าทันในสถานการณ์ มีความยืดหยุ่น มีความรอบรู้ในศาสตร์แขนงต่างๆ เป็นผู้ในการเปลี่ยนแปลง สามารถใช้กลยุทธ์ใหม่ๆ มาใช้ในการทำงาน มีพลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ และมีเป้าหมายชัดเจนในการทำงาน

จากกรอบภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดภารกิจให้คณะครุศาสตร์เป็นคณะที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งจากกรอบภารกิจของมหาวิทยาลัยราชภัฏที่กำหนดโดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ภารกิจดังกล่าวเป็นภารกิจที่สำคัญที่คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีพันธกิจหลักอยู่ 4 ด้าน ด้านจัดการศึกษา ด้านบริหารงานการวิจัย ด้านการบริหารงานการบริการวิชาการ และด้านการบริหารงานการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรพนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์

(2550 : 71-73) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำที่ดีไว้ว่า มีความเด็ดขาดในการตัดสินใจ ส่วนสุพานี สุษฎฐวานิช (2552 : 234) กล่าวว่า ผู้นำหมายถึง ผู้ที่มีความสามารถ ที่จะมีอิทธิพลเหนือกลุ่ม หรือผู้ที่มีคุณลักษณะของความเป็นผู้นำ คือ มีลักษณะเด่น มีวิสัยทัศน์ มีค่านิยมที่เหมาะสมและมีอิทธิพลเหนือคนอื่น ตลอดจนมีความสามารถในการตัดสินใจ ที่เป็นการตัดสินใจที่ยากและซับซ้อนได้อย่างเหมาะสม Hoy & Miskel (2001 : 396-397) ได้แบ่งคุณลักษณะของผู้นำออกไว้ดังนี้คือ ความเป็นผู้มีความสามารถ (Capacity) ประกอบด้วย ความมีไหวพริบ การตื่นตัว ทันต่อเหตุการณ์ การใช้เวลา และ ภาษาพูด ความเป็นผู้ริเริ่มและความเป็นผู้ตัดสินใจปัญหาที่ดี ความเป็นผู้มีความสำเร็จ (Achievement) ประกอบด้วย ความสำเร็จทางด้านวิชาการและการแสวงหาความรู้ ความเป็นผู้มีความรับผิดชอบ (Responsibility) ได้แก่ การเป็นที่พึ่งของคนอื่นได้ มีความสม่ำเสมอ มั่นคง อดทน กล้าพูดกล้าทำ เชื่อมมั่นในตนเอง และมีความทะเยอทะยาน ความเป็นผู้มีส่วนร่วม (Participation) ในด้านกิจกรรม ด้านสังคม ให้ความร่วมมือ รู้จักปรับตัวและมีอารมณ์ขัน และความเป็นผู้มีฐานะทางสังคม (Status) มีตำแหน่งฐานะทางสังคมเป็นที่รู้จักทั่วไป

จากแนวคิดและผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ กล้าตัดสินใจ และสามารถเผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ถือเป็นลักษณะของผู้นำที่เรียกว่ามีวิสัยทัศน์ที่จะนำพาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์ประกอบด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหาร ที่ประกอบด้วยความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถขอความร่วมมือจากบุคลากรฝ่ายต่างๆ มีความสามารถในการสื่อสาร มีทักษะในการเข้าสังคม มีความรู้สึกไวต่อคนอื่น สามารถใช้กลุ่มเพื่อประโยชน์ต่อการบริหารงาน ให้การยกย่องชมเชยผู้ร่วมงาน สามารถสร้างแรงจูงใจในการทำงาน ศรัทธาต่อเพื่อนร่วมงาน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ให้เกียรติให้การยอมรับเพื่อนร่วมงาน มีการสร้างความสัมพันธ์และทำงานอย่างต่อเนื่องกับผู้เกี่ยวข้อง จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ในองค์ประกอบด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ มีจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ต้องมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน

ตามรายการตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในผลการวิจัย ซึ่งแนวคิดของ รัสเซอร์ค ประเสริฐศรี (2551 : 67) ได้กล่าวถึงลักษณะผู้นำที่มีความสามารถพิเศษ ดังนี้ คือ มีความสามารถทำให้สมาชิกของกลุ่มรู้สึกว่าเขามีความสามารถ (Able to make group members feel capable) มีพลังและมุ่งที่จะปฏิบัติให้บรรลุผล (An energy and action orientation) และใช้กลยุทธ์ใหม่ที่มีความโดดเด่น (Unconventional strategies) ผู้นำที่มีจะความสามารถพิเศษ จะสร้างกลยุทธ์ที่โดดเด่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่สำคัญ Dubrin (2005 : 33-47) ได้แบ่งคุณลักษณะบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน ซึ่งคุณลักษณะบุคลิกภาพที่แน่นอนของผู้นำที่มีประสิทธิผลมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับความสำเร็จในงาน ความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ (Emotional intelligence) ซึ่งประกอบไปด้วย การรู้จักตัวเอง (Self awareness) การจัดการกับตัวเองได้ (Self management) การรู้สังคม (Social awareness) และการบริหารเรื่องความสัมพันธ์ (Relationship management) 3) เชื่อในอำนาจของตนเอง (Internal locus of control) และ 4) กล้าหาญ (Courage)

จากแนวคิดและผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า การมีมนุษยสัมพันธ์จะช่วยให้การทำงานสำเร็จลุล่วง ได้รับความร่วมมือจากทุกคนในองค์กร นั่นคืองานในองค์กรก็สำเร็จพร้อมทั้งคนทำงานก็มีความสุข

3. องค์ประกอบด้านการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหารที่ประกอบด้วย ความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีวิธีการสอน การตั้งคำถาม การชี้แนะแนวทางแก่ผู้เรียน การให้ความสำคัญกับการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน การฝึกให้นักเรียนรู้จักการคิดวิเคราะห์ การวัด การประเมิน ตลอดจนการให้ความสำคัญกับบรรยากาศทั้งภายในและภายนอกตัวผู้เรียน การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถออกแบบพัฒนาการเรียนการสอนและจัดทรัพยากรในองค์กรได้อย่างมีคุณภาพ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในองค์ประกอบด้านจัดสภาพแวดล้อมการทำงาน มีจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ต้องมีจัดสภาพแวดล้อม

การทำงานที่ดีในการบริหารงานตลอดจนสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคลากรและนักศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีให้มีความสำคัญกับบรรยากาศการทำงานทั้งภายในและภายนอก สร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนเข้าใจบริบทขององค์กร และมีการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดบรรยากาศการเรียนรู้ ตามรายการตัวบ่งชี้ที่ปรากฏในผลการวิจัย ซึ่ง National Policy Board for Educational Administration (NPBEA) ได้เสนอเกณฑ์ในการพิจารณาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล ควรประกอบด้วยเกณฑ์มาตรฐาน 6 ด้าน คือ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านการเรียนการสอน ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ด้านชุมชน ด้านคุณธรรม และด้านพัฒนาสังคม (Sergiovanni; Kellcher; McCarthy; Carthy ; Wirt. 2004 : 101) โดยเฉพาะในด้านสิ่งแวดล้อมทางการเรียน ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลเกิดจากการที่ผู้นำมีความสามารถในการจัดองค์การ จัดการปฏิบัติงานและจัดทรัพยากร และ Mcshane (2000 : 434) กล่าวว่า ภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการในการชักจูงคนและจัดสภาพแวดล้อมสำหรับพวกเขาเพื่อบรรลุตามจุดประสงค์ขององค์กร

จากแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าว ผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนการสอนที่ช่วยสนับสนุนให้เกิดบรรยากาศหรือความรู้สึกที่จูงใจให้บุคลากร ผู้ปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้นที่จะทำงานซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพอย่างสำคัญในการทำงาน

4. องค์ประกอบด้านความร่วมมือกับชุมชน เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหารที่ประกอบด้วย ความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ให้มีความสำคัญกับเครือข่าย ใช้การบริหารแบบมีส่วนร่วม ให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นในกระบวนการผลิต การเข้ามามีส่วนร่วมขององค์กรท้องถิ่นในการจัดการศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความเข้าใจร่วมกันกับชุมชน สามารถประสานงานและสนองความต้องการของชุมชน โดยยึดหลักการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในองค์ประกอบด้านความร่วมมือกับชุมชน มีจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อก่อให้เกิดการใช้ศักยภาพจากเครือข่ายให้เป็นประโยชน์เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมใน

การจัดการศึกษารวมทั้งให้การบริการวิชาการแก่ท้องถิ่นจนสามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนและมีภาระคัมภีร์พยาบาลจากชุมชนมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน ตามที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดภารกิจให้คณะครุศาสตร์เป็นคณะที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีเอกลักษณ์ ในการจัดตั้งสถาบัน เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นในด้านประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น สำหรับ Jago (1982 : 340) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้มีภาวะผู้นำว่า จะต้องมีความตระหนักในเรื่องของการร่วมมือ (A Sense of Cooperativeness) และการมีการสังคมดี (Sociability) ส่วน Northouse (2010 : 17 as cited in Stogdill, 1974) ได้สรุปคุณลักษณะของภาวะผู้นำไว้คือ การมีศักยภาพที่จะสร้างระบบปฏิสัมพันธ์ทางสังคมตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้เป็นผู้ที่สามารถร่วมมือกับผู้อื่นได้ เป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานและคนอื่น ๆ และ Calkin (1997 : 25-30) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลควรประกอบไปด้วยการหาแนวทางใหม่ในการพัฒนาร่วมกับบุคคลต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้ปกครอง ผู้ร่วมงาน คนในชุมชน เจ้าหน้าที่ รัฐบาล พนักงานบริษัทและธุรกิจ มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน ด้วยการให้บริการชุมชน

จากแนวคิดและผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ความร่วมมือกับชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นที่ผู้นำจะต้องให้ความสำคัญและเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนท้องถิ่น ตลอดจนเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้เข้ามามีส่วนร่วม รับรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความรักความผูกพัน และช่วยกันพัฒนาองค์กร ชุมชนท้องถิ่นต่อไป

5. องค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหารที่ประกอบด้วย การมีจิตสำนึกความเป็นธรรม มีความซื่อสัตย์ มีความเมตตา กรุณา มีค่านิยมธรรมมาภิบาล เป็นผู้นำทางคุณธรรมและจริยธรรม มีการปฏิบัติตามคุณธรรม มีการปฏิบัติอย่างยุติธรรม สามารถปฏิบัติตามจริยธรรม ตลอดจน ครู และผู้บริหารจะต้องเป็นผู้ที่มีจรรยาบรรณ เป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในองค์ประกอบด้านคุณธรรมจริยธรรม จำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ต้องมีการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานในองค์กร สังคมและชุมชน ซึ่งจะต้องมีความซื่อสัตย์มีความสามารถในการครองตน ครองคน และครองงาน มีจิตสำนึก ความเป็นธรรม มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ตลอดจนมีค่านิยมธรรมาภิบาลและเป็นแบบอย่างที่ดีในการช่วยเหลือสังคม ซึ่งวิชญ์ เกรียงงาม (2554 : 19) ได้สรุปคุณลักษณะของผู้นำตามทัศนะของพระราชวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ ได้กล่าวไว้ดังนี้คือ ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่ผู้ตามรักใคร่ไว้ใจ ยอมเชื่อฟังในความคิด ความเก่ง ความกล้า ความดีและความมีเสน่ห์ผูกใจคน ไม่โกง มีสติปัญญา รู้เท่าทันคนอื่น แก้ไขปัญหาได้เก่ง ไม่โลภโมโทสัน ไม่เห็นแก่พวกพ้อง ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานในองค์กรและ สังคม นอกจากนี้ มานิตย์ บุญประเสริฐ (2549 : 16-17) กล่าวว่า หลักการที่สำคัญของผู้นำ คือ ต้องรู้จักตนเอง และพัฒนาตนเองตลอดเวลา โดยการศึกษาตนเอง การศึกษาอย่างเป็นทางการ และการเรียนรู้จากผู้อื่น ลงมือทำเป็นตัวอย่าง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงาน เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ Luthan (1995 : 342 as citing in Warren Bennis. 1989) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะบางประการของผู้นำคือทำในสิ่งที่ถูกต้อง (Do the right thing)

จากแนวคิดและผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีการประพฤติปฏิบัติที่ถูกต้องดีงาม และเป็นแบบอย่างที่ดี ตลอดจนมีความยุติธรรม ย่อมเป็นผู้นำที่จะได้รับความเชื่อถือ ศรัทธาจากบุคคลากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร

6. องค์ประกอบด้านการพัฒนาสังคม เป็นการแสดงพฤติกรรมในการบริหาร ที่ประกอบด้วย ความสามารถในการสร้างความสามัคคี การเข้าใจบริบทขององค์กร สามารถตอบสนองต่อบริบทขององค์กรอย่างชัดเจน นำศักยภาพจากบริบทมาใช้ในการทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นผู้นำทางสังคม สามารถศึกษาทั้งภายในและภายนอกองค์กร มีกิจกรรมร่วมกับสังคมตามพันธกิจ สามารถแก้ปัญหาความขัดแย้ง อุทิศตนเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย ให้บริการทางวิชาการแก่ท้องถิ่น มีงบประมาณ

เพื่อให้บริการท้องถิ่นตามสมควร จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏในองค์ประกอบด้านการพัฒนาสังคม มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารให้เกิดประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กวี วงศ์พุ่ม (2550 : 42) ที่กล่าวว่าผู้นำควรมีบทบาทหน้าที่ คือ เป็นตัวแทน เป็นสัญลักษณ์ เป็นผู้รับผิดชอบองค์การ ตามที่พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ได้กำหนดภารกิจให้คณะครุศาสตร์เป็นคณะที่มีบทบาทสำคัญในการผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งการเป็นสถาบันอุดมศึกษาที่มีเอกลักษณ์ในการจัดตั้งสถาบันเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน เชิดชูภูมิปัญญาของท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคง และยั่งยืนของปวงชน มีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ให้การศึกษา ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุง ศิลปะและวัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู และนอกจากภารกิจดังกล่าว เพื่อให้การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏบรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา 7 พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ยังได้กำหนดภาระหน้าที่ของมหาวิทยาลัยเพิ่มเติม (ราชกิจจานุเบกษา 2547) คือการแสวงหาความจริง เพื่อสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาสากลผลิตบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม สำนึก ความเป็นไทย มีความรักและผูกพันต่อท้องถิ่น อีกทั้งการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อช่วยให้คนในท้องถิ่นรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เสริมสร้างความเข้มแข็งของผู้นำชุมชน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู ประสานความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างมหาวิทยาลัย ชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรอื่นทั้งในและต่างประเทศ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ศึกษาและแสวงหาแนวทางพัฒนาเทคโนโลยีพื้นฐาน และเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต ส่งเสริมและสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากแนวพระราชดำริในการปฏิบัติ ภารกิจ ของมหาวิทยาลัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น

จากแนวคิดและผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า องค์การหรือสถาบันต่างๆ ในยุคปัจจุบันที่ประสบความสำเร็จนั้น ผู้นำจะต้องเป็นผู้ที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ตระหนักถึงความสำคัญของสังคม มีส่วนช่วยเหลือและพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าจึงจะทำให้้องค์การหรือสถาบันนั้นเจริญเติบโตอย่างยั่งยืนหรือมั่นคง

จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 6 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนการสอน ด้านความร่วมมือกับ ชุมชน ด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านการพัฒนาสังคม ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ผู้บริหารคณะครุศาสตร์จะต้องให้ความสำคัญและนำไปปรับใช้ในการบริหารจัดการคณะครุศาสตร์ เพื่อให้การทำงานในคณะหรือองค์การบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและผู้บริหารในคณะอื่นๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ก็สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ มีข้อค้นพบสามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย สามารถนำมาเป็นข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

1.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับนโยบายมหาวิทยาลัยราชภัฏ และคณะครุศาสตร์ควรดำเนินการโดย

1.1.1 ส่งเสริมให้มีการจัดทำการใช้และศึกษาเอกสารและคู่มือการบริหารงานในด้านต่างๆ

1.1.2 ส่งเสริมผู้บริหารคณะครุศาสตร์ ได้มีการพัฒนาความรู้และทักษะวิชาชีพที่สูงขึ้น

1.1.3 ส่งเสริมให้ผู้บริหารคณะ ครุศาสตร์ได้ศึกษาดูงานทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อนำความรู้มาประยุกต์ใช้พัฒนางานในคณะครุศาสตร์

1.1.4 ส่งเสริมให้ผู้บริหารคณะ ครุศาสตร์ได้อบรมพัฒนาในหลักสูตรการเป็นผู้นำ และการบริหารงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำความรู้ใหม่มาพัฒนางานให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

1.1.5 จัดให้มีการประชุมทางวิชาการและส่งเสริมให้ผู้บริหารคณะครุศาสตร์เข้าร่วมประชุมทางวิชาการทั้งระดับชาติและระดับนานาชาติเพื่อสร้างองค์ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ

1.2 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับปฏิบัติการ

1.2.1 ผู้บริหารมหาวิทยาลัยควรนำองค์ประกอบ ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารไปเป็นแนวทางพัฒนางาน และพัฒนาการก้าวสู่การเป็นผู้บริหารในระดับต่างๆ ที่มีประสิทธิผล

1.2.2 ควรนำองค์ประกอบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารทั้ง 6 องค์ประกอบ เป็นคุณสมบัติที่จะใช้ในการสรรหาผู้ที่มาดำรงตำแหน่งผู้บริหารคณะครุศาสตร์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารในรายละเอียด ทั้ง 6 องค์ประกอบ

2.2 ควรศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของคณะครุศาสตร์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏ

2.3 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารด้วยวิธีการวิจัยอื่นๆ เช่น การวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกในแต่ละองค์ประกอบเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ละเอียดลึกซึ้ง

2.4 ควรมีการศึกษารูปแบบภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผลของผู้บริหารคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏในคณะอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารในมหาวิทยาลัยราชภัฏอย่างกว้างขวาง

เอกสารอ้างอิง

- กวี วงศ์พุม. (2550). **ภาวะผู้นำ** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : พี.เค.อินเตอร์พริ้นท์.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**.
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว.
- จรูญ แก้วเขียน. (2553). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริหารของคณบดีในมหาวิทยาลัยราชภัฏ**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จันทร์ศม ภูติอริยวัฒน์. (2551). **ภาวะผู้นำของคณบดีที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของวิชาการในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน**. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดการและการบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.
- พรธนทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. (2550). **มนุษย์สัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พลสุข สังข์รุ่ง. (2550). **มนุษย์สัมพันธ์ในองค์การ** (พิมพ์ครั้งที่ 10). นนทบุรี : พี เค อินเตอร์พริ้นท์.
- มานิตย์ บุญประเสริฐ. (2549). **การพัฒนาภาวะผู้นำอุดมศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- มานิตย์ บุญประเสริฐ และคนอื่นๆ. (2549). **การพัฒนาภาวะผู้นำในระดับอุดมศึกษา**.
กรุงเทพฯ : พรักหวานการพิมพ์.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2551). **ภาวะผู้นำ**. กรุงเทพฯ : ธีรฟิล์มและโซเท็กซ์.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2547). **พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พุทธศักราช 2547 เล่ม 121 ตอน 23 ก. ลงวันที่ 14 มิถุนายน 2547**.

- วิจารณ์ พานิช. (2545). **การจัดการความรู้กับการบริหารราชการแนวใหม่**. [Online]. Available : http://www.xmi.ro.th/document/xm_bureav.zip/11. [2555, พฤษภาคม 20]
- วิษณุ เครืองาม. (2554). **เล่าเรื่องผู้นำ**. กรุงเทพฯ : มติชน
- สุพานี สฤณภูวนิช. (2552). **พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ : แนวคิดและทฤษฎี**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ปทุมธานี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Culkin, M.L. (1997). **Administrative leadership**. In Kagan, S.I., & Bowmam, B.T. (Eds.), **Leadership** (pp. 23-32). Washington, D.C. : National Association for the Education of Young Children.
- Dubrin, A.J. (2005). **Leadership : research/findings, Practice and skills** (4th ed.). New Delhi : Biztantra.
- Hoy, W. K. & Miskel, C. G. (2001). **Educational administration** (6th ed.). Singapore : McGraw-Hill.
- Jago, A.G. (1982). **Leadership : perspectives in theory and research. management science**. [Online]. Available : mansci.journal.informs.org/content/28/3/315 [2011, March 14]
- Luthan, F. (1995). **Organizational Behavior** (7th ed.). Singapore : McGraw-Hill.
- Mcshane, S.I., Glinow, M.A.V. (2000). **Organizational Behavior**. U. S. A. : McGraw-Hill High Education.
- Northouse, P.G. (2010). **Leadership : theory and practice**. California : Sage.
- Sergiovani, T. J., Kelecher, P., Mchathy, M. M., & Wirt, F.M. (2004). **Education Governace and Administration**. (5th ed.). Boston : Person Education.
- Stogdill, M.R. (1974). **Handbook of leadership : A survey of theory and research**. New York : Free.